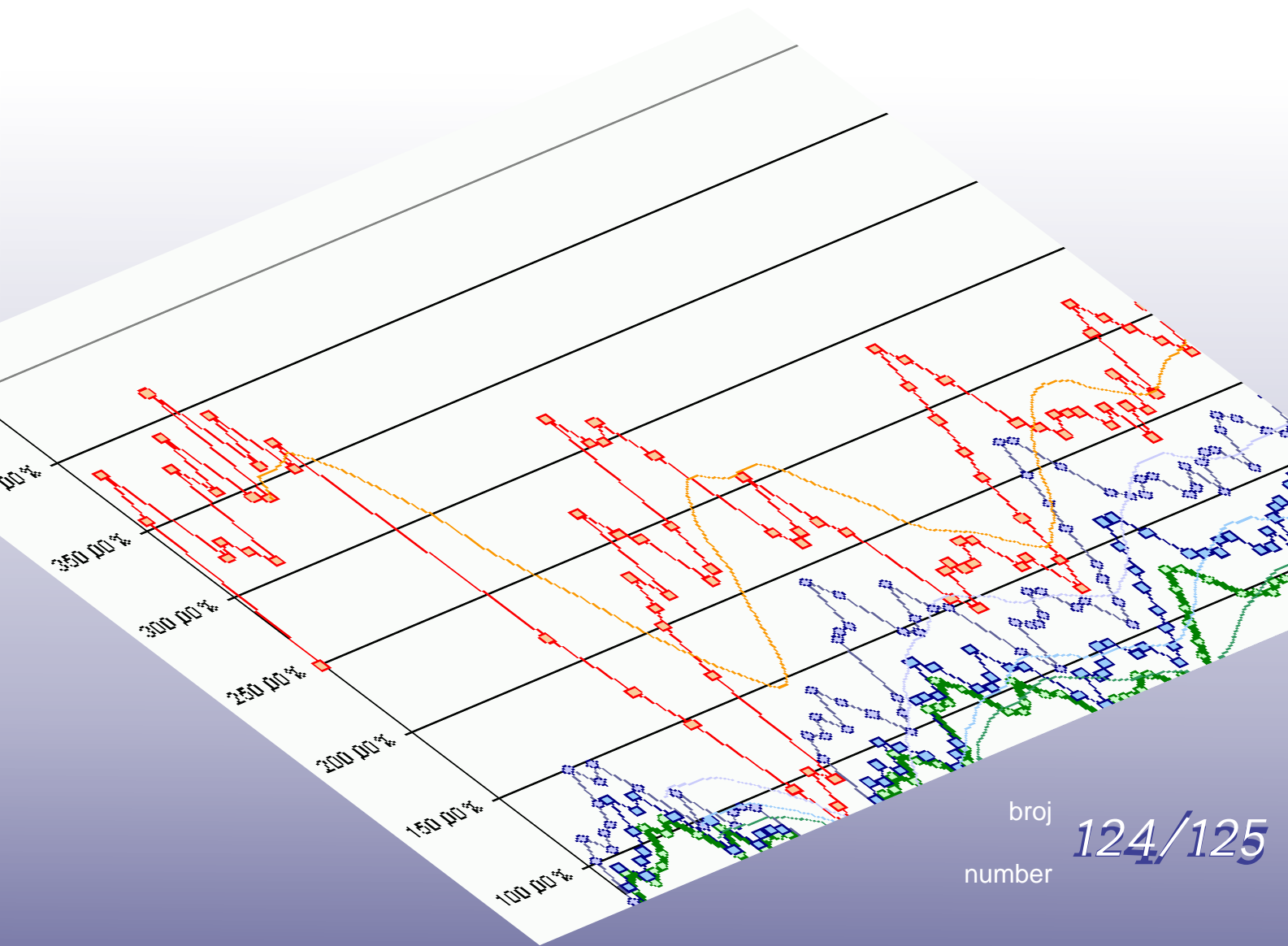

Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno-
neizravno oporezivanje

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

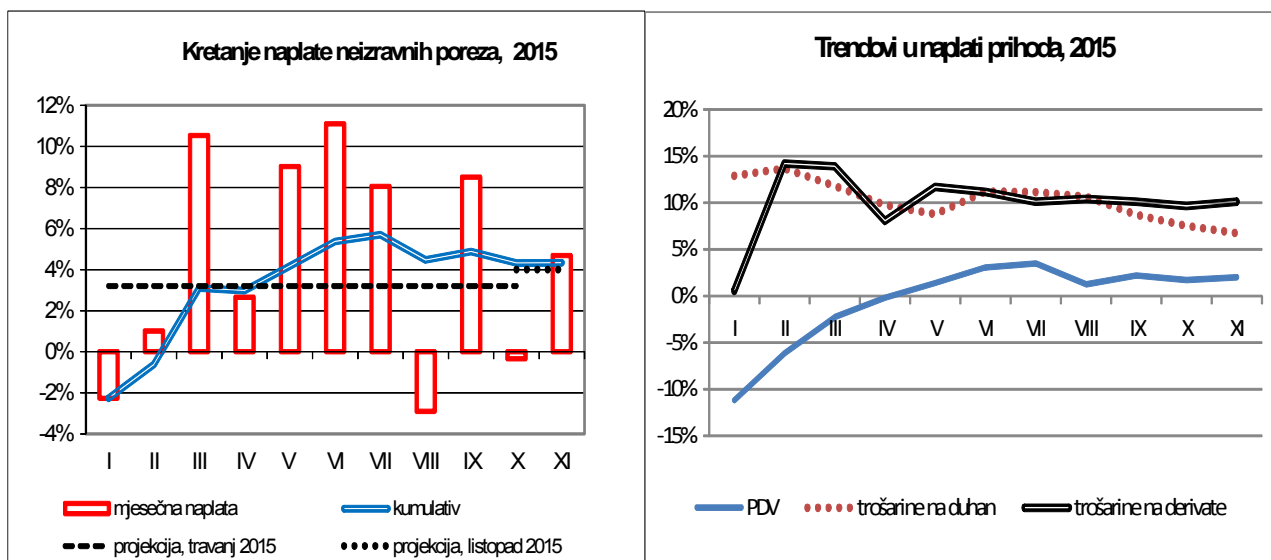
Oma Bilten

broj
number **124/125**

Uz ovaj dvobroj

Prema preliminarnom izvještaju UNO u studenom 2015. naplaćeno je na JR UNO 537,8 mil KM bruto prihoda od neizravnih poreza ili za 13,5 mil KM više nego u studenom 2014. Budući da su isplate povrata bile manje za 6,5 mil KM neto naplata u studenom je bila veća za 20 mil KM, odnosno za 4,7% u odnosu na isti mjesec 2014. Pozitivna kretanja u naplati u studenom donijela su povećanje kumuliranog suficita bruto prihoda na 128,8 mil KM. Na razini jedanaest mjeseci isplaćeno je povrata neizravnih poreza za 71,7 mil KM manje nego u istom razdoblju 2014. Kao rezultat kumulativnog pozitivnog efekta rasta bruto naplate i smanjenja povrata nominalni neto porast prihoda od neizravnih poreza u razdoblju siječanj - studeni 2015 je iznosio 200,5 mil KM, odnosno 4,3% u odnosu na isto razdoblje 2014 (Grafikon 1). Promatrano po vrstama prihoda za devet mjeseci 2015. najveći nominalni rast je zabilježen kod prihoda od trošarina i putarine, ukupno 115 mil KM, PDV-a 58,1 mil KM, te kod prihoda od carina od 7,4 mil KM. Treba imati u vidu da je po preliminarnom izvještaju evidentirano i dodatnih 26,4 mil KM neusklađenih prihoda koji još nisu raspoređeni po vrstama, što može u određenoj mjeri poboljšati pokazatelje kod neto PDV-a.

Grafikon 1

Grafikon 2

Grafikon 2 pokazuje da su u najvećem dijelu 2015. najstabilniji trend imali prihodi od trošarina na derivate, dok je kod prihoda od trošarina na duhan primjetno usporavanje u posljednja tri mjeseca. To je i bilo očekivano zbog neravnomjernog rasprostiranja efekata uvođenja specifične trošarine na rezani duhan koji su se ispoljili u prvih osam mjeseci 2015, kao posljedica primjene izmjena Zakona od 1.8.2014. (vid. Bilten br. 120/121). Nakon negativnih kretanja u prvom kvartalu i uspona u drugom kvartalu trend neto PDV-a je stabilan, na razini projekcija Odjeljenja iz travnja 2015 (vid. Bilten br. 118) i listopadskih projekcija (vid. članak u ovom Biltenu).

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Revidirane projekcije prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2015-2018

2

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT suradnik
lektor : Darija Komlenović, prof. anglistike

REVIDIRANE PROJEKCIJE PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA U RAZDOBLJU 2015-2018

I PRETPOSTAVKE

Revidirane projekcije prihoda od neizravnih poreza za razdoblje od 2015. do 2018. godine bazirane su na sljedećim postavkama:

- Prognozama makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) za pomenuto razdoblje iz rujna 2015;
- Nastavku harmonizacije trošarina na cigarete sa standardima EU i usklađivanju trošarina na rezani duhan sa rastom trošarina na cigarete;
- Efektima primjene Sporazuma¹ o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA²;
- Tekućim trendovima u naplati prihoda od neizravnih poreza.

Politika trošarina na duhan u razdoblju 2015-2018 podrazumijeva kontinuirano godišnje povećanje specifične trošarine na cigarete u visini od 0,15 KM/paklici i usklađivanje specifične trošarine na duhan za pušenje sa rastom minimalne trošarine na cigarete.

II TEKUĆI TRENDOVI NAPLATE

2.1. Ukupna naplata

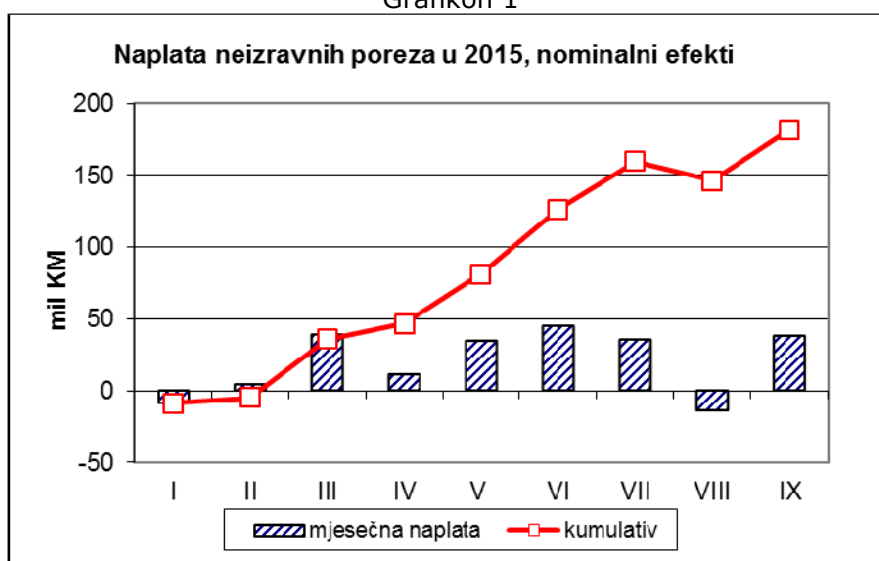
Dosadašnji tok 2015.godine obilježili su pozitivni trendovi u naplati prihoda od neizravnih poreza. Prema preliminarnom izvještaju UNO o gotovinskom toku za devet mjeseci 2015. naplaćeno je 4,717 mlrd KM bruto prihoda, što predstavlja povećanje od 142,68 mil KM ili 3,1% u odnosu na isto razdoblje 2014. Zbog smanjenja povrata neto prihodi od neizravnih poreza u razdoblje siječanj – rujan su rasli po stopi od 4,9%.

Usporedba naplate u 2015. i 2014. po mjesecima (Grafikon 1) i kvartalima (Grafikon 2) ukazuje na pozitivan trend kojeg odlikuju snažne oscilacije u prvom dijelu godine, da bi u trećem kvartalu došlo do usporavanja rasta. Nakon rasta prihoda u prvom kvartalu od 3,1%, drugi kvartal je donio rast od 7,5%, a treći 4,3% rasta (Grafikon 2). Analiza strukture naplate prihoda ukazuje da se umjereni rast neto prihoda u prvom kvartalu može povezati sa skromnijim rastom bruto prihoda i povećanjem isplata povrata, dijelom prenesenih iz prethodne godine. Maksimalni rast u drugom kvartalu rezultat je kumulativnog efekta rasta bruto naplate i smanjenja isplata povrata. Na drugi kvartal se odnosi polovica ukupnih neto efekata za devet mjeseci i čak 83% ukupnog suficita u bruto naplati. Pozitivni trendovi u trećem kvartalu su podjednako rezultat velikog smanjenja isplata povrata po osnovu međunarodnih projekata i umjerenog rasta bruto naplate.

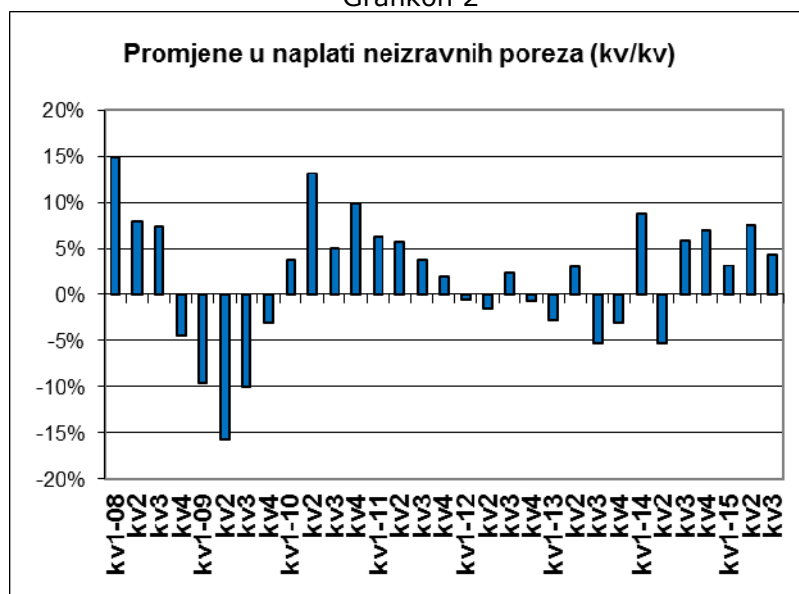
¹ "Službeni glasnik BiH – međunarodni ugovori" br. 18/14.

² Članice EFTA su: Švicarska, Island, Norveška i Lihtenštajn.

Grafikon 1

Grafikon 2

Naplata prihoda od neizravnih poreza u razdoblju siječanj – rujn 2015 odlikuje neravnomjeran raspored suficita³ prihoda na način da je većina očekivanog godišnjeg suficita realizirana u prvom polugodištu 2015. Glavni razlozi za to su nova politika oporezivanja duhana⁴ i efekat poplava. S obzirom da se nova politika primjenjuje od 1.8.2014. ukupni godišnji efekti na trošarine ispoljili su se u prvih sedam mjeseci 2015. U posljednja dva mjeseca već se može vidjeti usporavanje u naplati prihoda od trošarina na duhanske prerađevine, jer je osnovica u 2014. u tim mjesecima već bila povećana zbog efekata izmjene Zakona o trošarinama. Poplave u 2014. i sanacija koja je

³ Radi se o razlici između naplaćenih prihoda (ukupnih ili od pojedinih vrsta poreza) u određenom razdoblju tekuće godine u odnosu na naplaćene prihode (ukupne ili od pojedinih vrsta poreza) u istom razdoblju prethodne godine.

⁴ Izmjene Zakona o trošarinama, u primjeni od 01.08.2014. („Službeni glasnik BiH“ br. 49/14)

uslijedila imale su dvostruk pozitivan efekat na stopu rasta u prvom polugodištu 2015. iz dva razloga: (i) zbog niže osnovice za usporedbu (svibanj / lipanj) i (ii) zbog povećane potrošnje (a time i domaćeg PDV-a) zbog realizacije projekata obnove u prvom polugodištu 2015. Značajan faktor pozitivnih trendova u naplati prihoda od neizravnih poreza je i smanjenje povrata PDV-a po osnovu međunarodnih projekata.

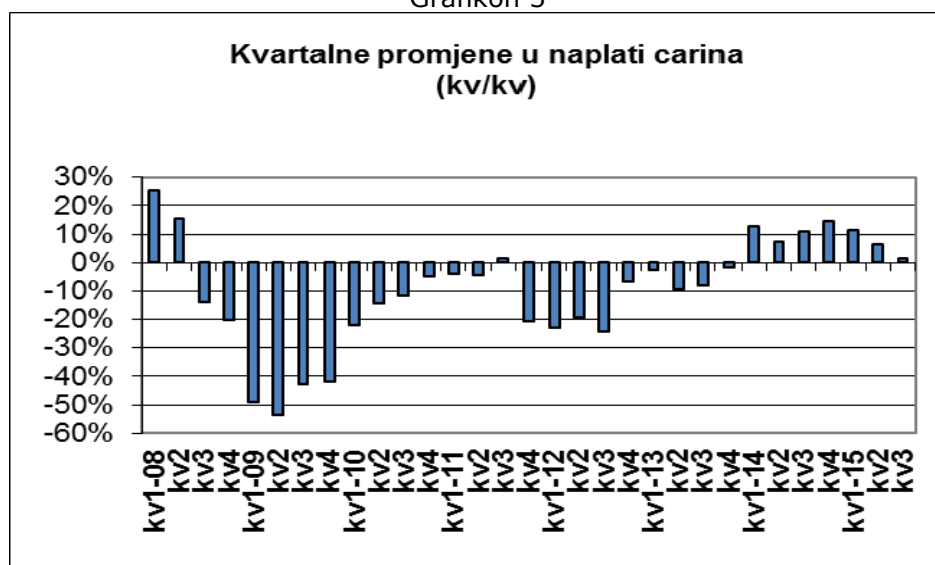
2.2. Naplata po vrstama prihoda

Promatrano po vrstama prihoda u razdoblju siječanj – rujna 2015 najveći rast je zabilježen kod prihoda od trošarina i putarine, ukupno 104,6 mil KM, PDV-a 51,7 mil KM, te kod prihoda od carina od 10,4 mil KM. Treba imati u vidu da je po preliminarnom izvještaju UNO evidentirano i dodatnih 25,5 mil KM neusklađenih prihoda koji u vrijeme izrade projekcija nisu bili raspoređeni po vrstama prihoda.

Carine

Dosadašnji tijek 2015. obilježio je silazni trend u naplati prihoda od carina koji traje već šest mjeseci nakon maksimalnog mjesečnog rasta od 14% u martu 2015, da bi u rujnu prvi put nakon pune dvije godine zabilježen pad prihoda od carina. Silazni trend naplate je doveo do smanjivanja kumulativnog rasta, koji je sa maksimalnih 12% pao na 6,2%. Usporavanje rasta prihoda od carina povezano je sa padom uvoza iz Kine, Rusije i ostalih trećih zemalja⁵.

Grafikon 3

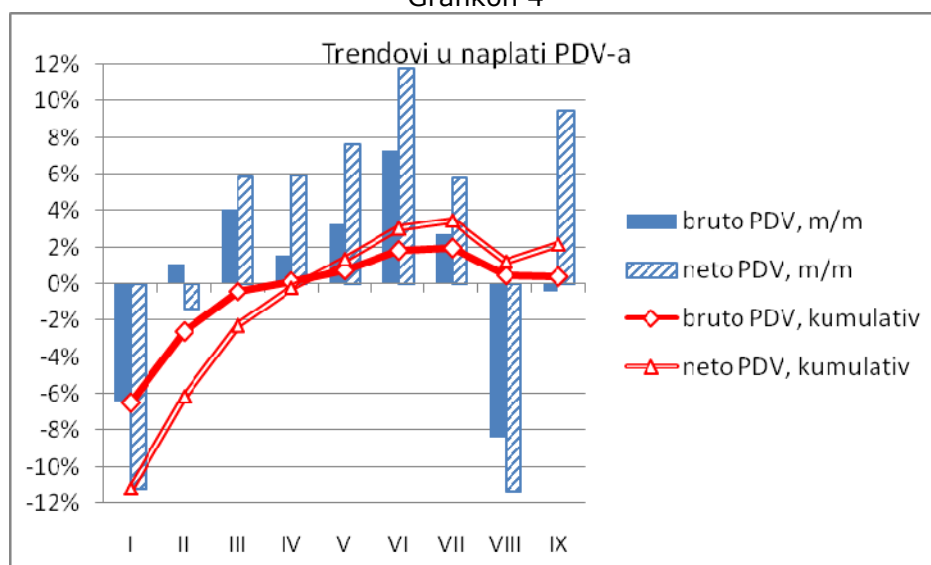
Usporavanje u naplati carina najbolje ilustriraju kvartalni trendovi (Grafikon 3). Najveći rast je zabilježen u prvom kvartalu (11,3%), a u drugom i trećem 6,5% i 1,6%, respektivno.

⁵ Prema podacima Agencije za statistiku BiH u razdoblju siječanj – kolovoz uvoz iz Kine je smanjen za 11,7%, a iz Rusije 22,5%. Izvor: www.bhas.ba.

PDV

Snažne oscilacije su obilježile i naplatu PDV-a u 2015. Raspon oscilacija se kretao od -11,3% u kolovozu do +11,8% u lipnju. Iz pregleda kretanja mjesečne naplate (Grafikon 4) može se zaključiti da je neto PDV-e tek u travnju prešao u pozitivnu zonu rasta. Razlozi za to su pad povrata po osnovu međunarodnih projekata i usporavanje bruto naplate, koje je očekivano nakon završetka najvećeg dijela investicija u TE Stanare i zadržavanja istog režima obračuna PDV-a od strane kompanija koje vrše *lohn* poslove. I pored oscilacija kumulativna neto naplata PDV-a je dostigla 2,2% rasta. S obzirom da je prema preliminarnom izvještaju UNO neusklađeno 25,5 mil KM prihoda nakon usklađivanja realno je očekivati i viši rast⁶. Negativan faktor rasta PDV-a u 2015., u visini od 0,9 p.p. rasta neto PDV-a, je viša statistička osnovica za usporedbu iz prvog kvartala 2014. kada je naplaćen značajniji iznos starog duga. Potrebno je naglasiti da se trećina rasta neto PDV-a (ili 0,8 p.p.) odnosi na suficit prihoda od trošarina na duhan i trošarina/putarine na derivate nafte, koji su povećali osnovicu za PDV-e, dok se preostali dio odnosi na potrošnju svih ostalih roba.

Grafikon 4

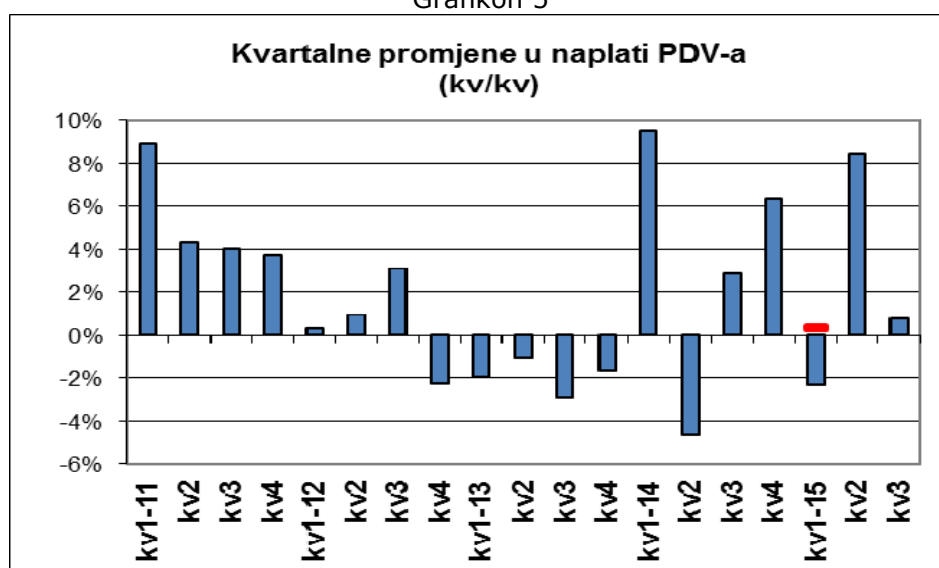

Povrati PDV-a u razdoblju siječanj-rujan 2015 su za 2% veći nego u istom razdoblju 2014. Nominalno je obveznicima isplaćeno povrata 14,2 mil KM više nego lani za devet mjeseci. S druge strane, povrati međunarodnim organizacijama i projektima čak su za 44,7% manji nego u istom razdoblju 2014.

Kvartalne usporedbe (Grafikon 5) ukazuju na pozitivne trendove u naplati PDV-a u drugom (8,4%) i trećem kvartalu (+0,8%). Isključivanjem naplate starog duga dobija se minimalan pozitivan rast i u prvom kvartalu (Grafikon 5, oznaka „—“).

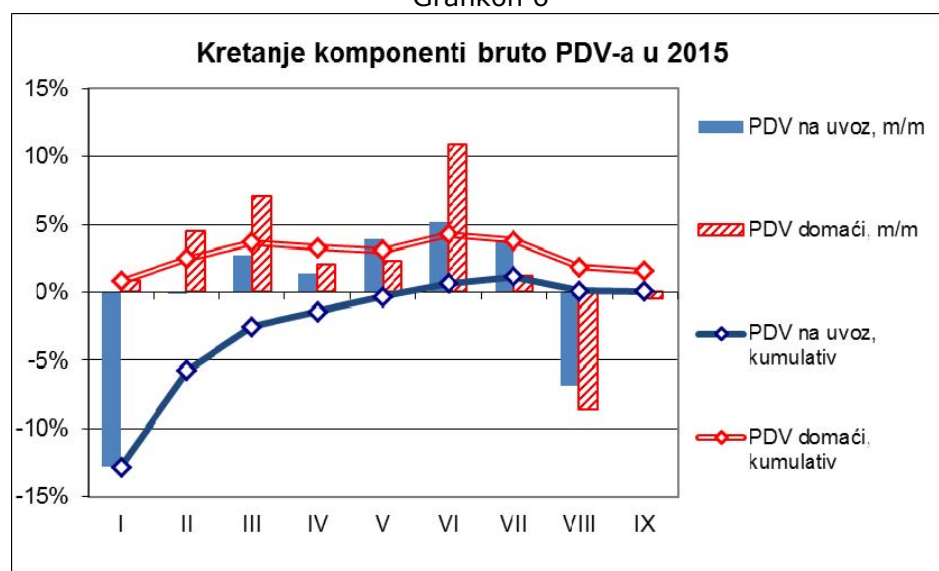
⁶ Ukoliko bi se ukupni neusklađeni prihodi pripisali PDV-a kumulativni neto rast PDV-a može maksimalno iznositi 3,3%.

Grafikon 5

Analiza komponenti bruto PDV-a ukazuje na divergentne trendove u naplati PDV-a na uvoz i PDV-a u zemlji (Grafikon 6). Iako je tijekom pet mjeseci zabilježen rast PDV na uvoz to nije bilo dovoljno da se nadoknadi značajan pad u siječanju i u kolovozu, te je na razini devet mjeseci rast PDV-a na uvoz iznosio svega 0,1%. S druge strane, domaći PDV je konstantno bio u pozitivnoj zoni rasta, da bi nakon maksimuma u lipnju zabilježen snažni pad u kolovozu. I pored slabije naplate u rujnu rast domaćeg PDV-a na razini devet mjeseci iznosi 1,6%. Nakon konačnog usklađivanja neusklađenih prihoda za rujnu može se očekivati i viša stopa rasta domaćeg PDV-a.

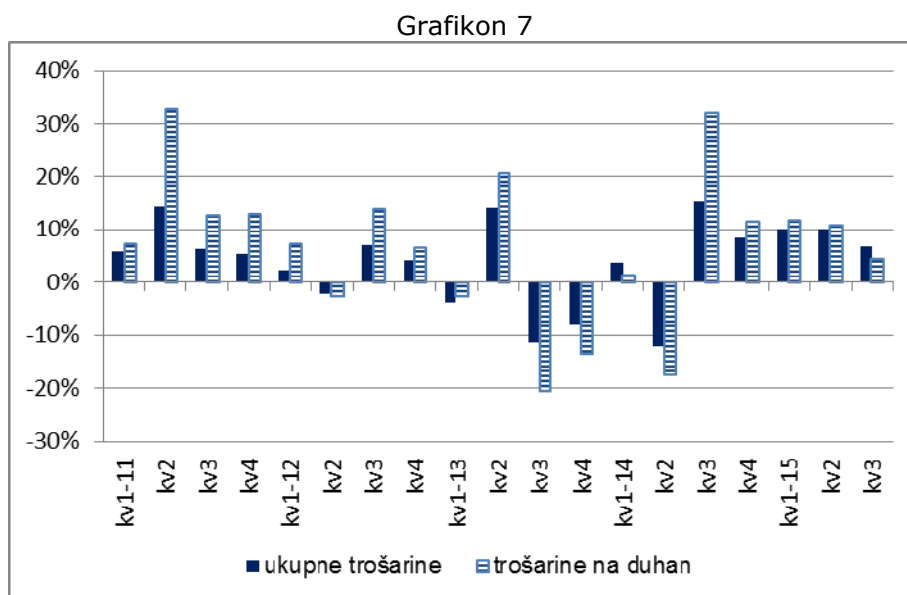
Grafikon 6

Trošarine i putarina

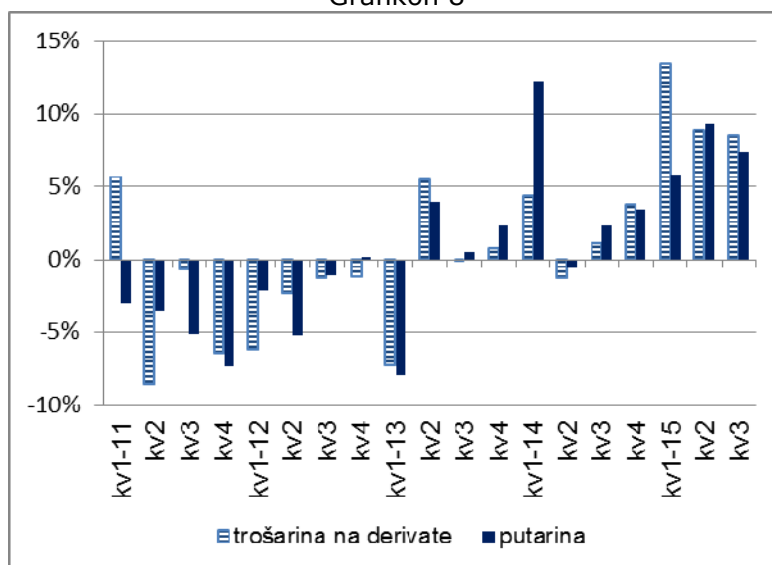
Naplata prihoda od trošarina u rujnu 2015. bila je tek neznatno viša u odnosu na naplatu u istom mjesecu 2014. To je dovelo do usporavanja kumulativnog rasta sa 10% na 8,8%. Ipak, promatrajući dosadašnja kretanja, može se zaključiti da je stopa rasta prihoda od trošarina neočekivano visoka. Postoje dva razloga za to: neravnomjeran raspored efekata izmjena Zakona o trošarinama u vezi duhana, koji se najvećim dijelom ispoljavaju u prvih sedam mjeseci 2015, te neuobičajeno visok rast prihoda od trošarina na derivate nafte.

Kvartalne usporedbe ukupne naplate i naplate trošarina na duhan pokazuju da su glavni generator rasta prihoda od trošarina trošarine na duhan (Grafikon 7). Primjena Zakona o trošarinama je donijela enormni rast prihoda od trošarina na duhan odmah u trećem kvartalu 2014. U naredna tri kvartala rast prihoda od trošarina na duhan je bio uravnotežen (u rasponu između 10,7% i 11,8%), da bi u trećem kvartalu ove godine bio smanjen na 4,3%, jer su već iscrpljeni efekti izmjene Zakona. Pri tome treba imati u vidu i negativni trend u rujnu, koji najavljuje slične trendove i u četvrtom kvartalu 2015.

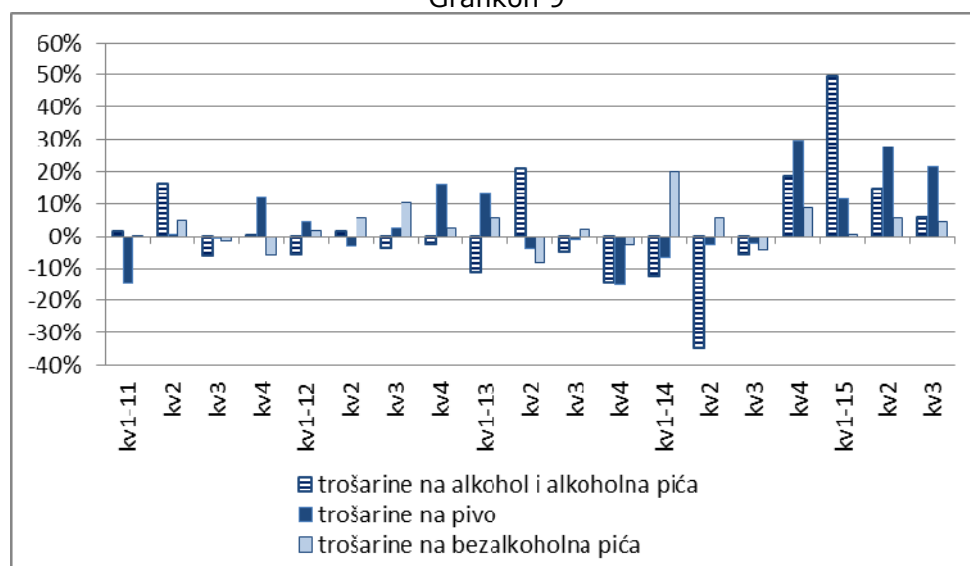
U razdoblju siječanj – rujna 2015. zabilježen je rast prihoda od trošarina na derivate od 10,1%, s tim da su trošarine na uvezene derivate porasle za 14,1%, dok je rast prihoda od trošarina na domaće derivate iznosio 4,3%. Iako, u pravilu, stopa rasta prihoda od trošarina na duhan uvijek premašuje rast ukupnih prihoda od trošarina, u trećem kvartalu 2015. ukupne trošarine su rasle brže od prihoda trošarina na duhan, i to zahvaljujući neočekivano visokom rastu prihoda od trošarina na derivate nafte koji je kompenzirao pad trošarina na duhan. Sličan trend rasta imaju i prihodi od putarine iz cijene derivata (Grafikon 8). Diskrepanca u stopi rasta između prihoda od putarine i prihoda od trošarina rezultat je politike oslobađanja određenih subjekata plaćanja putarine, te proizvod fiskalnih gubitaka zbog povoljnijeg poreskog tretmana lož-ulja u odnosu na dizel koji podstiče nelegalno korištenje lož-ulja kao pogonskog goriva umjesto više oporezovanog dizela.

Grafikon 8

Trendovi kod prihoda od trošarina na grupaciju proizvoda pivo, alkohol, alkoholna i bezalkoholna pića su bili pozitivni u dosadašnjem tijeku godine. Pogotovo je to slučaj sa trošarinama na alkohol kod kojih je zabilježen rast prihoda na razini devet mjeseci od 21%. Kvartalne usporedbe ukazuju na trend usporavanja naplate kod trošarina na alkohol, alkoholna i bezalkoholna pića, što je i očekivano, jer su stope rasta bile enormne, čak i 50% (trošarine na alkohol, prvi kvartal 2015). Treći kvartal je donio stabilizaciju prihoda oko prihvatljivih 5% (Grafikon 9).

Grafikon 9

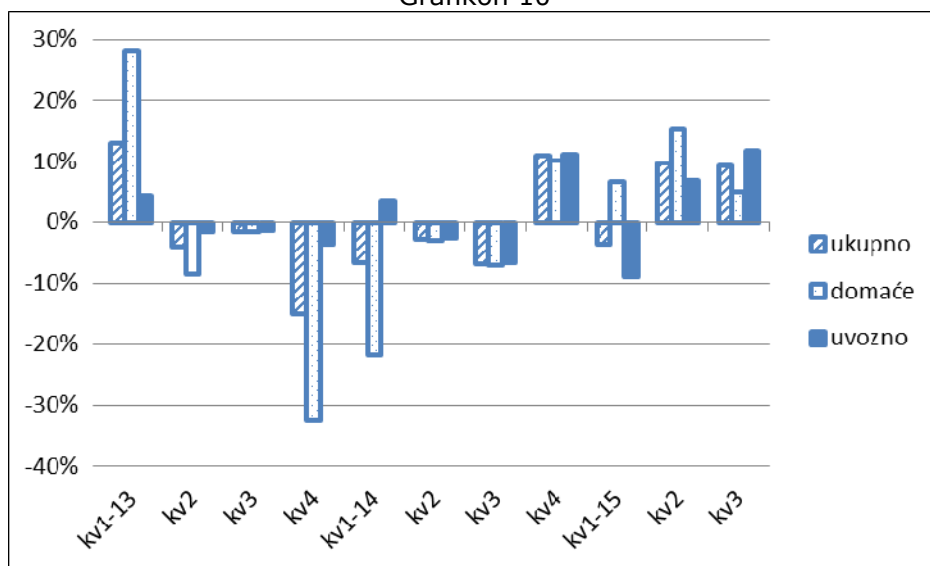

Kod trošarina na pivo trendovi su pod snažnim utjecajem izmjena Zakona o trošarinama koje se primjenjuju od 1.9.2014.⁷ Efekti se jasno pokazuju na Grafikonu 10, gdje se uočava linija prekida negativnog trenda koji je trajao šest kvartala, a koji je prethodio izmjenama Zakona. Već od

⁷ Izmjene Zakona o trošarinama, u primjeni od 01.09.2014. („Službeni glasnik BiH“ br. 60/14)

četvrtog kvartala 2014. bilježi se snažan rast trošarina na pivo zbog uvođenja više stope trošarine. Nakon visokih stopa rasta prihoda od trošarina, koje su dostizale i 30% na razini kvartala, u trećem kvartalu 2015. je došlo do usporavanja. Očekuje se da će se u četvrtom kvartalu efekti uvođenja diferencirane trošarine na pivo na naplatu prihoda iscrpjeti, a stopa rasta će ovisiti isključivo o kretanju potrošnje.

Grafikon 10

Dosadašnja kretanja potrošnje piva pokazuju pozitivan trend kod količina domaćeg piva stavljenog u promet, dok su količine uvoznog piva oscilirale u rasponu od -10% do +10%. To se može objasniti prilagođavanjem politike nastupa na tržištu BiH od strane uvoznika piva nakon povećanja stope trošarine. Rastući trend u potrošnji uvoznog piva u drugom i trećem kvartalu 2015. pokazuje stabilizaciju politika uvoznika piva i čak agresivniji nastup na tržištu, bez obzira na višu stopu trošarine. S druge strane, kod količina domaćeg piva primjetno je usporavanje, što ne treba predstavljati iznenađenje ukoliko se zbog agresivne marketinške kampanje uvoznika potiskuju domaća piva sa tržišta. U cjelini, količine piva u prometu su za devet mjeseci povećane za 6,5%, s tim da su količine uvezenog piva povećane za 5,2%, a domaćeg za 9%.

III PROJEKCIJE PRIHODA**REVIDIRANE PROJEKCIJE PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA (2015-2018), LISTOPAD 2015**

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					Projektirana stopa rasta				
	Izvršenje	Projekcija					2015	2016	2017	2018
		2014	2015	2016	2017					
PDV	3.207,8	3.276,2	3.367,2	3.476,5	3.610,1	2,1%	2,8%	3,2%	3,8%	
Trošarine	1.307,5	1.405,7	1.452,4	1.506,4	1.558,5	7,5%	3,3%	3,7%	3,5%	
Carine	235,4	248,6	257,6	269,1	284,0	5,6%	3,6%	4,5%	5,5%	
Putarina	294,3	319,0	325,0	332,8	341,2	8,4%	1,9%	2,4%	2,5%	
Ostalo	24,0	24,1	24,3	24,5	24,6	0,4%	0,7%	0,7%	0,8%	
UKUPNO	5.069,0	5.273,6	5.426,5	5.609,3	5.818,4	4,0%	2,9%	3,4%	3,7%	
Putarina (0,10 KM/l)	-117,7	-127,6	-130,0	-133,1	-136,5	8,4%	1,9%	2,4%	2,5%	
SREDSTVA ZA RASPODJELU	4.951,3	5.146,0	5.296,5	5.476,2	5.681,9	3,9%	2,9%	3,4%	3,8%	

Tabela 1

3.1. Projekcije za 2015. godinu

Na osnovu trendova naplate prihoda, godišnjih makroekonomskih projekcija i procjena efekata izmjene Zakona o trošarinama i primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA, projektirana neto naplata prihoda od neizravnih poreza za 2015. godinu iznosi 5.273,6 mil KM što je za 4% više nego u 2014. godini. Planirana godišnja stopa rasta je ispod ostvarene stope rasta u prva tri kvartala jer se u drugom dijelu 2015. godine očekuje usporavanje u naplati prihoda, najviše zbog više osnovice za usporedbu iz 2014. Naime, zbog stupanja na snagu izmjena Zakona o trošarinama tokom 2014. efekti nove politike oporezivanja duhana i piva su neravnomjerno raspoređeni (na drugo polugodište 2014 i prvo polugodište 2015). Pored toga, osnovica za usporedbu u drugom polugodištu je viša i za jednokratne efekte projekata obnove nakon poplava koji su realizirani do kraja 2014 godine.

PDV

Projektirani rast prihoda od PDV-a iznosi 2,1%, a generiran je prvenstveno planiranim povećanjem domaćeg PDV-a i smanjenjem isplate povrata. Imajući u vidu tekući trend smanjenja povrata po osnovu međunarodnih projekata, nastavak istih trendova do kraja godine mogao bi pozitivno utjecati na ostvarenje prihoda u 2015.

Iako je planirana stopa rasta uvoza od 2,7% (DEP), s obzirom na kretanja u prva tri kvartala, projektirana stopa rasta PDV-a na uvoz je dosta oprezna. Snažan pad prihoda je planiran za kategoriju ostalih prihoda od PDV-a (automatski razrez, jednokratne uplate, zatezne kamate i dr). S obzirom na mali udjel ovih prihoda u bruto PDV-u, to nema značajnijeg efekta na kretanje ukupnog PDV-a.

Carine

Sporazum o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA podrazumijeva fazno ukidanje carina i ostalih nameta sa fiskalnim učinkom na uvoz iz članica EFTA u razdoblju od dana stupanja na snagu do 2018. Uvoz iz članica EFTA u 2014. predstavljao je samo 0,6% uvoza BiH⁸. Međutim, imajući u vidu da se carine uglavnom naplaćuju na uvoz iz trećih zemalja udio naplaćenih carina iz članica EFTA u prihodima od carina iznosio je 3,3%. U skladu sa dinamikom predviđenom odredbama Sporazuma efekti ukidanja carina ispoljiće se u najvećem dijelu na smanjenje carina u 2015.g., a ostatak u naredne dvije godine. Uprkos tome, na osnovu tekućih trendova naplate i projekcija uvoza, očekuje se snažna stopa rasta carina za 2015. godinu od 5,6%

Trošarine i putarina

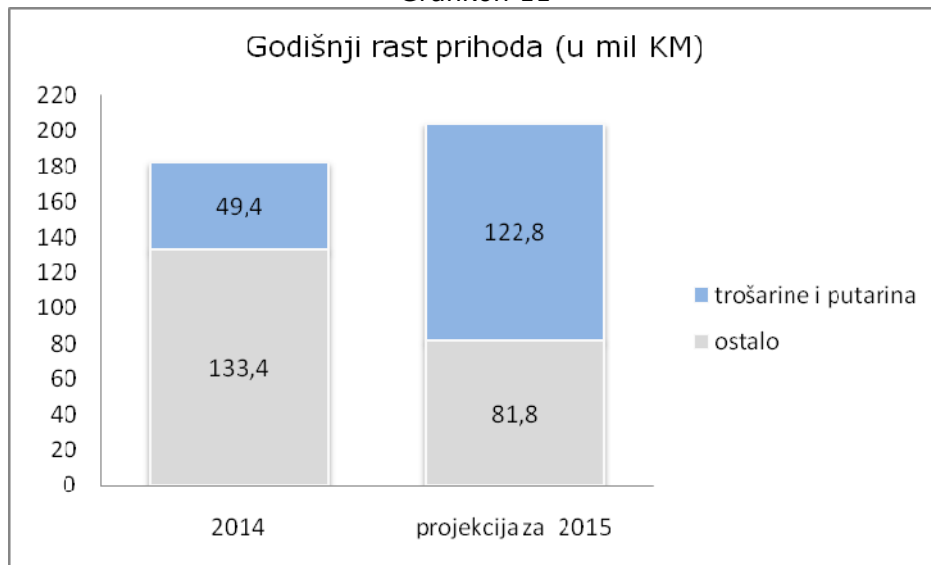
Prihodi od trošarina generiraju najveći dio planiranog suficita u 2015. godini.⁹ Promatrano zajedno sa putarinom ova grupa prihoda čini čak 60% planiranog godišnjeg suficita prihoda od neizravnih poreza.¹⁰ Usporedbe radi, trošarine i putarine su u 2014. godini doprinijele suficitu prihoda svega 27% (Grafikon 11).

⁸ Izvor: Agencija za statistiku BiH, www.bhas.ba.

⁹ Planirani rast prihoda od trošarina u 2015. godini iznosi 98,2 mil KM

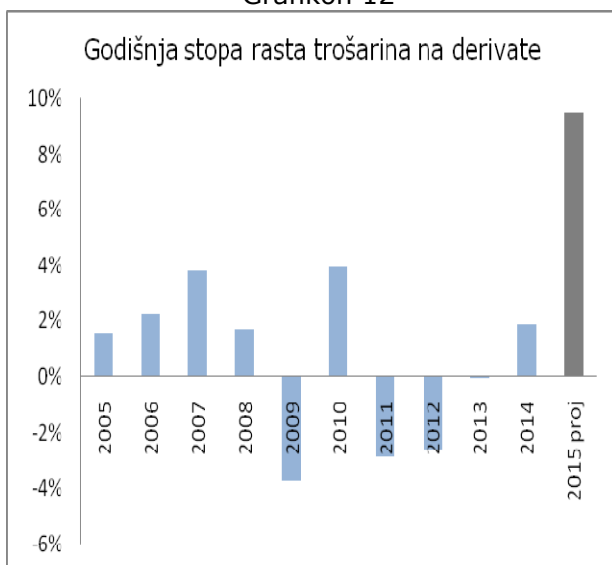
¹⁰ Planirani rast prihoda od trošarina i putarina u 2015. godini iznosi 122,8 mil KM

Grafikon 11

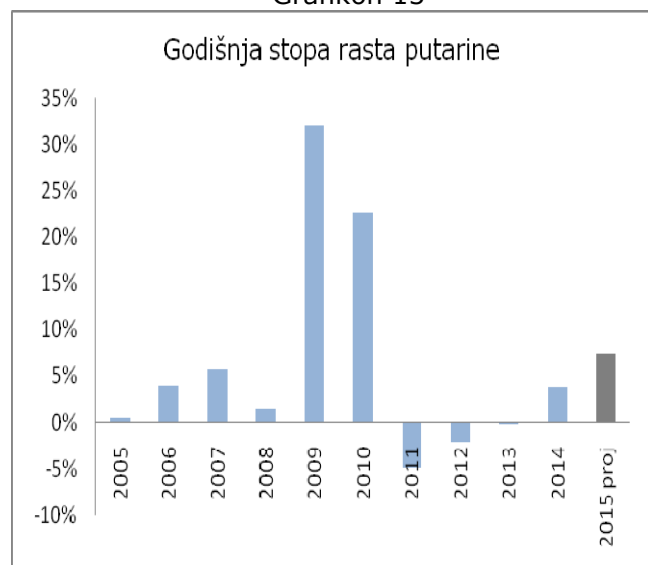

Od planiranog suficita prihoda od trošarina najveći dio se odnosi na trošarine na duhan. Zbog neravnomjernog rasprostiranja efekata izmjene politike oporezivanja duhana većina efekata u 2015. se ispoljila u prva dva kvartala, a u trećem je nastupilo usporavanje rasta¹¹. Zbog više statističke osnovice do kraja godine očekuje se postepeno smanjivanje rasta do maksimalnih 7% na godišnjoj osnovi.

Grafikon 12

Grafikon 13

Osim duhana, veliki doprinos planiranom rastu prihoda od trošarina u 2015. godini pripada trošarinama na derivate. Pad cijena nafte na svjetskom tržištu donio je rast potrošnje derivata i snažne stope rasta ovih prihoda u prva tri kvartala 2015. Nešto umjereniji rast planiran je i u zadnjem kvartalu. Pod utjecajem stabilnih tekućih trendova na razini godine planiran je rast trošarina na derivate od čak 9,5% što bi bila najveća stopa rasta u proteklih deset godina (Grafikon 12).

¹¹ Vidjeti poglavlje o tekućim trendovima u naplati prihoda od neizravnih poreza.

U skladu sa tekućim trendovima planirana je i visoka stopa rasta putarine (Grafikon 13).¹² Projektirana stopa rasta je ispod stope trošarina na derivate zbog efekata oslobađanja putarine za određene subjekte i efekata povoljnijeg poreskog tretmana lož-ulja u odnosu na dizel¹³. I pored toga je najveća u posljednjih deset godina, ako se izuzmu 2009. i 2010. godina, kada su se ispoljili efekti rasta stope putarine.

3.2. Projekcije za 2016-2018

Projektirane stope rasta prihoda za 2016., 2017., i 2018. godinu iznosi 2,9%, 3,4% i 3,7% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom razdoblju zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2015. godinu, te efektima izmjena politika u oblasti carina i trošarina na duhan.

Najveći generator suficita prihoda od neizravnih poreza u tom razdoblju je PDV, s obzirom na njegovo značajno učešće u приходima, te planiranim stabilnim stopama rasta. Nakon toga slijede trošarine na duhan.

Projekcije prihoda od trošarina na duhan u razdoblju 2016-2018 zasnivaju se na primjeni postojeće politike oporezivanja duhanskih prerađevina, koja podrazumijeva (i) kontinuirano povećanje specifične trošarine na cigarete u visini od minimalnih 0,15 KM/paklici, (ii) kretanje minimalne trošarine na cigarete u visini od 60% prosječne ponderirane cijene cigareta i (iii) povećanje specifične trošarine na rezani duhan u visini od 80% minimalne trošarine na cigarete. Projekcija se temelji na pretpostavci prevaljivanja dodatnog poreskog opterećenja (trošarine + pripadajući dio PDV-a) na prodajne cijene u cijelosti. Budući da će rast trošarina na cigarete dovesti do rasta maloprodajnih cijena u narednim godinama se očekuje pad potrošnje. Imajući u vidu visok stepen ovisnosti o pušenju u BiH realno je očekivati pojačani prelazak potrošača na jeftinije brendove cigareta. Već u dosadašnjem dijelu 2015. godine evidentna je promjena tržišne strukture u korist domaćih jeftinijih brendova, čija se potrošnja za devet mjeseci povećala za 12%, dok je potrošnja uvoznih, skupljih, brendova cigareta 1% manja nego u istom razdoblju 2014. Može se zaključiti da je postignut očekivani cilj izmjena Zakona o trošarinama, da se snažnijim oporezivanjem rezanog duhana i efikasnijom kontrolom tržišta i granice podstakne vraćanje potrošača sa crnog tržišta duhana na legalno tržište jeftinijih cigareta. Ipak, zbog kontinuiranog rasta trošarina na cigarete narednih godina ponovno se očekuje pojačana supstitucija cigareta rezanim duhanom i migracija na crno tržište rezanog duhana i cigareta. Negativne posljedice rasta trošarina u narednim godinama djelimično bi trebale biti kompenzirane rastom potrošnje, u smislu sredstava raspoloživih za kupovinu cigareta, u skladu sa projekcijama potrošnje DEP-a. Ostvarenje navedenih očekivanja na tržištu duhana trebalo bi dovesti do postepenog smanjivanja rasta prihoda trošarina na cigarete u 2016., 2017. i 2018. na 4,3%, 4,6% i 4,1%. Značajno niža stopa rasta u 2016. je posljedica povećane osnovice iz 2015. za efekte primjene izmjena Zakona o trošarinama u prvih sedam mjeseci 2015.

Projekcije trošarina na derivate i putarine izrađene su na pretpostavkama zaustavljanja trenda snažnih stopa rasta potrošnje, te njihovog kretanja u skladu sa makroekonomskim projekcijama. Projekcije carina su izrađene u skladu sa planiranim stopama rasta uvoza. One uključuju i skromne efekte primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA u navedenom razdoblju.

¹² Stope rasta u Grafikonima 12 i 13 odnose se na bruto prihode.

¹³ Vidjeti poglavlje o tekućim trendovima u naplati prihoda od neizravnih poreza.

IV RAZLIKE U ODNOSU NA APRILSKE PROJEKCIJE

Razlike projekcija u odnosu na one izrađene u aprilu 2015. godine prikazane su u tabeli br 2.

Tabela 2

Razlika u odnosu na projekcije iz aprila 2015. godine (u mil KM)	Izvršenje	Projekcija		
	2015	2016	2017	2018
PDV	8,1	19,1	19,5	40,0
Trošarine	24,6	20,3	16,0	7,9
Carine	-4,1	-6,8	-7,1	-6,6
Putarina	15,1	11,4	7,9	1,9
Ostalo	0,1	0,3	0,3	0,3
UKUPNO	43,8	44,3	36,6	43,5

4.1. Projekcije za 2015. godinu

S obzirom na tekuće trendove naplate i promjene makroekonomskih projekcija (DEP) projekcije prihoda od neizravnih poreza za 2015. godinu korigirane su za +43,8 mil KM.

PDV

S obzirom na visok udjel prihoda od PDV-a u neizravnim porezima, ovi prihodi su neznatno korigirani (0,25% planiranih neto prihoda od PDV-a ili 8,1 mil KM). Treba imati na umu da su i travanjske i listopadske projekcije PDV-a na uvoz izrađene sa posebnim stupnjem opreznosti, s obzirom da su tekuća kretanja PDV-a na uvoz i samog uvoza manje optimistična od projekcija godišnjih pokazatelja uvoza. To je jedan od razloga što nije bilo većih korekcija neto prihoda od PDV-a, usprkos značajnoj korekciji planirane stope rasta uvoza za 2015. godinu (Grafikon 14). Drugi razlog je taj što je korekcija naniže PDV-a na uvoz zbog izmjene DEP-ovih projekcija nivelirana korekcijom povrata PDV-a, usljed promjena u posljednjim trendovima isplate. Poseban element neizvjesnosti u ostvarenju projekcija prihoda od neizravnih poreza predstavljaju povrati PDV-a međunarodnim projektima. S obzirom na nemogućnost predviđanja obujma i dinamike relalizacije projekata međunarodne pomoći, vodeći se principom opreznosti zbog efekata povrata na neto naplatu i raspodjelu prihoda na niže razine vlade, projekcije povrata po ovoj osnovi su se ranije zasnivale na rastućim trendovima iz prethodnih godina. Imajući u vidu posljednje trendove smanjenja povrata po osnovu međunarodnih projekata, njihov nastavak i do kraja godine mogao bi pozitivno utjecati na ostvarenje prihoda u 2015.

Carine

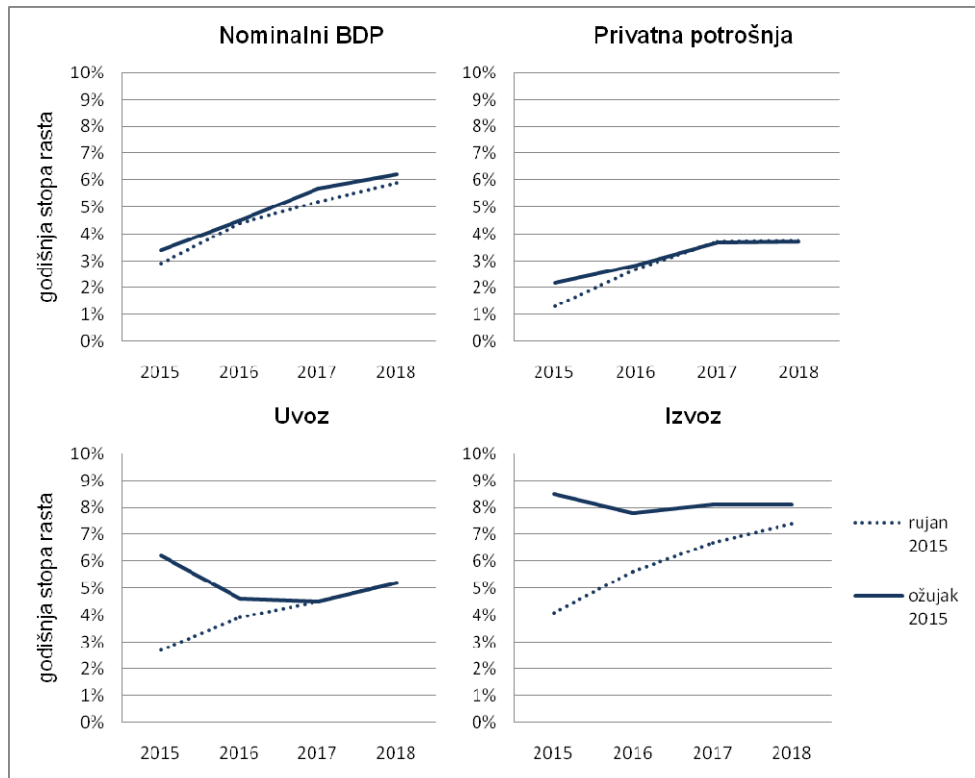
Prihodi od carina su korigirani naniže za 4,1 mil KM zbog korigirane projekcije uvoza (Grafikon 14). Slično kao kod prihoda od PDV-a na uvoz, projekcije su izrađene sa posebnim stupnjem opreznosti u odnosu na makroekonomske projekcije, zbog posljednjih trendova kretanja uvoza.

Trošarine i putarina

Projekcija trošarina za 2015. godinu je korigirana naviše za 24,6 mil KM, od čega se najveći dio odnosi na derivate nafte. Korekcija trošarina na derivate je izvršena zbog posljednjih trendova

snažnog rasta ovih prihoda¹⁴. Isti je razlog korekcije prihoda od putarine, koja je izvršena u iznosu od 15,1 mil KM.

Grafikon 14

Izvor: Projekcije Direkcije za ekonomsko planiranje (ožujak i rujan 2015)

4.2. Projekcije za razdoblje 2016-2018

Projekcije za 2016., 2017. i 2018. godinu su revidirane navise za 44,3 mil KM, 36,6 mil KM i 43,5 mil KM respektivno. Iz Grafikona 14 vidimo da nije bilo većih korekcija projektiranih stopa rasta BDP-a i potrošnje za ove godine. Više su korigirane stope rasta uvoza (2016) i izvoza (sve godine). Korekcija projektiranih iznosa prihoda za navedeno razdoblje velikim dijelom je rezultat korigiranja projektiranih iznosa za 2015. godinu, koji predstavlja osnovicu za njihovu izradu. U odnosu na projekcije iz travnja, razlike kod projekcija trošarina/putarine na derivate se postupno smanjuju u razdoblju 2016-2018. Razlog je poseban stupanj opreznosti u narednom razdoblju, zbog rizika u pogledu kretanja cijena na svjetskom tržištu.

¹⁴ Vidjeti poglavlje o tekućim trendovima u naplati prihoda od neizravnih poreza.

V RIZICI PO PROJEKCIJE

S obzirom na osnovne postavke projekcija neizravnih poreza i ukupne ekonomske uvjete u BiH i u svijetu ostvarenje projektirane razine prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2015-2018 je podložno sljedećim rizicima:

- (i) Projekcije prihoda od neizravnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svako odstupanje ovih parametara od projektiranih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- (ii) Slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava razinu rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od neizravnih poreza u cjelini;
- (iii) Investicije vezane za međunarodne projekte dovode do povećanja povrata PDV-a, dok korištenje projekata finansiranih iz IPA fondova u konačnici rezultira oslobađanjem PDV-a. Obje derogacije Zakona o PDV-a uzrokuju stvaranje diskrepance između ukupne i oporezive potrošnje. Veći porast međunarodnih projekata od očekivanog i ponovno uključivanje BiH u IPA program, koji predviđa mnogo veća izdvajanja za BiH nego što je bilo do sada, može u narednim godinama dovesti do povećanja navedene diskrepance, a time i do manjeg izvršenja prihoda od PDV-a u odnosu na projektirani;
- (iv) Očekivani efekti primjene izmjena Zakona o trošarinama u području oporezivanja duhana mogu biti umanjeni ili neutralizirani izmjenama politika koje bi podrazumijevale oštrije oporezivanje cigareta (npr. uvođenje dodatne namjenske trošarine na cigarete), a koje bi zbog širenja jaza u poreznom opterećenju između cigareta i rezanog duhana dovele do ponovnog jačanja crnog tržišta duhana i erozije prihoda od trošarina. Istodobno, ubrzani rast trošarina na cigarete dovešće do pomjeranja dinamike usklađivanja visine ukupne minimalne trošarine u BiH sa minimalnom trošarinom u EU. To će se nepovoljno odraziti na cjenovne odnose domaćih i cigareta iz zemalja u okruženju na štetu BiH, dajući poticaj za šverc i krijumčarenje jeftinijih cigareta iz okruženja u BiH, što će u konačnici dovesti do smanjenja domaće proizvodnje cigareta i gubitaka na prihodima od trošarina i pripadajućeg PDV-a;
- (v) Eventualne izmjene politika PDV-a u smislu diferenciranih stopa PDV-a, pored fiskalnih gubitaka i makroekonomskih implikacija u smislu distorzija na tržištu, mogu destabilizirati postojeći sustav PDV-a i naplatu prihoda, umanjiti efikasnost rada UNO, opteretiti poslovne subjekte i značajno povećati rizik od prijevара;
- (vi) Zadržavanje postojeće politike diferenciranog oporezivanja lož-ulja i eventualne izmjene politike oporezivanja derivata nafte (npr. povećavanje namjenske putarine) koje bi podrazumijevale povećanje jaza u oporezivanju supstituta (dizel i lož-ulje) povećale bi distorzije na tržištu derivata i gubitke na prihodima od putarine.

*Svim našim suradnicima u ministarstvima financija BiH, Federacije BiH,
Republike Srpske, Brčko Distrikta,
županija, općina i izvanproračunskih fondova,
kao i svim čitateljima, želimo sretnu i uspješnu
Novu 2016. godinu*

